

Partners in transitie

Cross-overs met andere domeinen:
leren op de randen van sectoren

Onze sport- en beweegzaamleving is fundamenteel aan het veranderen. Schoolgaande kinderen bewegen steeds minder. De gevolgen van bewegingsarmoede zijn merkbaar. Per generatie nemen de motorische vaardigheden af en neemt het overgewicht toe. In dit artikel een pleidooi voor samenwerking met partners vanuit verschillende perspectieven: boundary crossing. | **Tekst** Harold Hofenk, Nikki Jepkema, Magda Boven, Wouter de Groot en Avy Rijnbergen

Integrale aanpak

De infrastructuur van LO en Sport in Nederland is goed toegerust in vergelijking met veel andere landen en toch is het niet voldoende om met twee uur Lichamelijke Opvoeding in de week beweeg- en leefstijlvraagstukken het hoofd te bieden. Bewegingconcept 2+1+2 van de KVLO (Handleiding model 2+1+2) zet in op meer en beter leren bewegen. In de praktijk betekent dit twee uur bewegingsonderwijs in schooltijd onder leiding van een bevoegde docent. Eén uur in beweging in of om de school (nog steeds binnen schooltijd) en de laatste twee uur in de buurt en of wijk. Voor de laatste 1+2 uur wordt aangegeven dat een integrale aanpak en een goede samenwerking met andere sectoren op stads- en wijkniveau een kritische succesfactor is. Die samenwerking gaat niet vanzelf, wij pleiten voor het leren op de randen van die sectoren: boundary crossing!

Naar een nieuwe kennisinfrastructuur

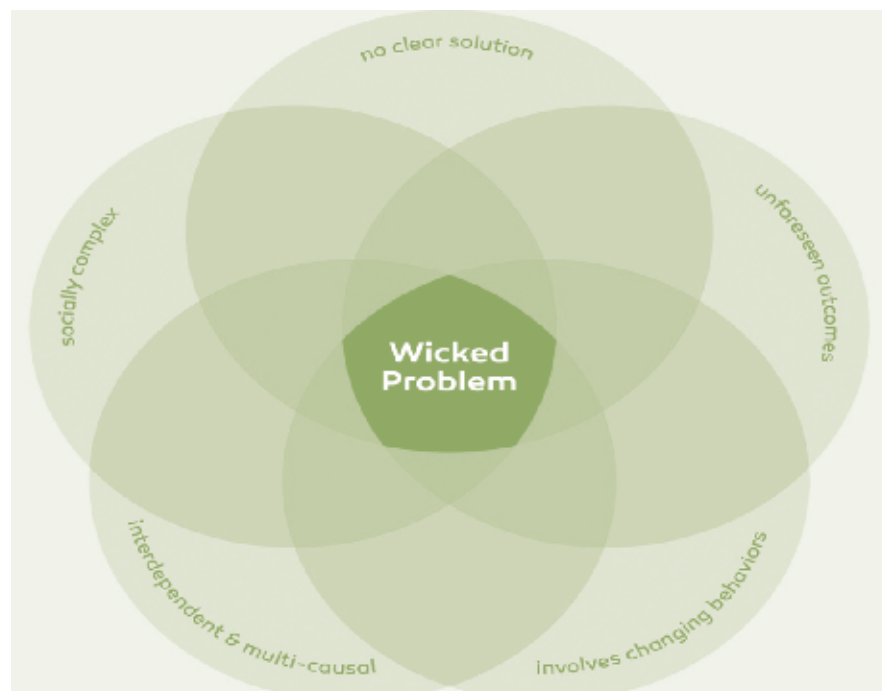
De leefstijl- en bewegingsarmoedevraagstukken zijn complex van aard waarvoor niet één goede oplossing voor handen is. Deze complexiteit vraagt om een nieuwe aanpak. Een belangrijke veranderingsleutel is meer en een intensievere samenwerking tussen verschillende sectoren. Dit kan leiden tot een aanvulling op de bestaande initiatieven om de jeugd

in de benen te krijgen. Institutioneel is Nederland nog steeds verkokerd en opgedeeld in silo's (sectoren, branches) en disciplines. Dat kunnen we doorbreken door ons meer multidisciplinair en multisectorieel te gaan organiseren. Als er al wordt samengewerkt, dan is het nu nog vooral binnen de beroepsgroepen, maar er wordt nog te weinig samengewerkt tussen de beroepsgroepen onderling, terwijl het antwoord op complexe vraagstukken (zogenaamde wicked problems, zie figuur 1) dwars door de sectoren

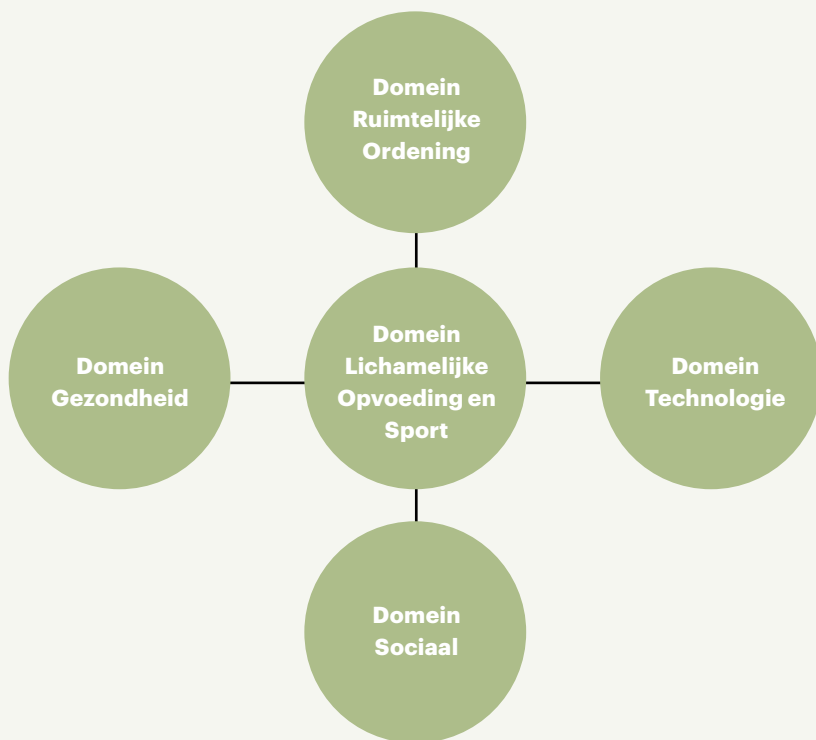
heen snijdt. Dat kunnen we doorbreken door ons meer multidisciplinair en multisectorieel te gaan organiseren. De complexiteit van de leefstijl- en bewegingsarmoedevraagstukken maakt een nieuwe kennisinfrastructuur noodzakelijk.

Steeds meer wordt erkend dat leren en transformeren plaats kan vinden wanneer meerdere verschillende expertisegebieden bij elkaar komen. Dit leidt tot nieuwe innovaties en meer duurzame oplossingen. Boundary crossing zou leiden tot kennisinnovatie, tot mengvormen van concepten en culturen, tot nieuwe perspectieven, en tot vernieuwing van gehele beroepen. Boundary crossing kan dan worden opgevat als het opheffen van de discontinuïteit door het leggen van verbindingen tussen verschillende praktijken en het vinden van een manier om te handelen en te communiceren (zie figuur 2).

Figuur 1 Wicked Problem

Figuur 2 Boundary crossing in het domein LO & Sport

Allereerst kan boundary crossing leiden tot een proces van identificatie. Hierbij ontstaat een hernieuwd inzicht in hoe verschillende praktijken zich van elkaar onderscheiden of elkaar aanvullen. Een ander proces dat kan optreden bij boundary crossing is reflectie. Hierbij definieert men de verschillende perspectieven van betrokken groepen en leert daardoor door de ogen van de ander naar de eigen praktijk te kijken. Er vindt dus zowel een definiëring als een uitwisseling van perspectieven plaats. In situaties waarin reflectieprocessen worden beschreven, zijn mensen vaak gericht op wederzijdse betekenisverlening en het verbinden van verschillende kennis.

Samengaan in de praktijk

De Hanzehogeschool en daarmee het Instituut voor Sportstudies, heeft leergemeenschappen samen met de vragen uit de praktijk als uitgangspunt bij de uitvoering van onderwijs/onderzoek. (Elke student en docent worden uitgedaagd om vanuit Sport & Bewegen de samenwerking met andere domeinen aan te gaan en de complexe vraagstukken te lijf te gaan. Hieronder laten we een aantal

eerste koploper-initiatieven zien waarbij bewust een cross-over tussen de sportpraktijk en de overige domeinen wordt gerealiseerd om de eerder genoemde uitdagingen van de sport en beweegzaamleving het hoofd te bieden.

Collega Magda Boven participeert al enkele jaren in het netwerk KennisLab BIOR Noord (beweegvriendelijke inrichting openbare ruimte). Binnen dit netwerk komen het sociale domein en het fysieke domein met als doel zoveel mogelijk inwoners te verleiden om te bewegen in de grootste sportaccommodatie van Nederland, te weten de openbare ruimte. Vanuit het ruimtelijke domein schuiven bijvoorbeeld landschapsarchitecten aan en vanuit het sociale domein de GGD. Voorbeelden van interventies die zonder diversiteit aan professionals niet tot stand gekomen zouden zijn: Kinderfietsroutes, doorfietsroute Assen-Groningen, de schoolpleinenrevolutie Drenthe en diverse sport- en speelvoorzieningen in wijken. Als het gaat om de schoolpleinenrevolutie waren IVN (natuureducatie), Stichting Kunst & Cultuur, Onderwijs en Sport Drenthe aangesloten.

De politiek was vooral gevoelig voor het idee dat de groene schoolpleinen goed zijn voor zowel de variatie in bewegen en tegelijkertijd een bijdrage leveren aan klimaatadaptatie, natuureducatie en cultuur. Magda: "Het duurt bij dit soort projecten wel even voordat je tot samenwerking komt. Het is echt een heel andere wereld. En vooral ook een andere taal. Vaak start het wel bij een gemeenschappelijke verbinding. Bijvoorbeeld een landschapsarchitect die sport leuk vindt. Of omdat het relationeel klikt. Eigenlijk ben ik me nog nooit zo bewust geweest van die verschillende werelden en de taal die daaraan gekoppeld is. Dat doet me ook beseffen dat sport en bewegen voor ons heel vanzelfsprekend is en we veel beter in staat zouden moeten zijn om de non-believers mee te nemen. En vooral aan te sluiten bij hun belevingswereld. Uiteindelijk heeft het mijn horizon en netwerk enorm uitgebreid, terwijl je ergens in stapt en op voorhand niet weet of het wat gaat opleveren."

Collega's Wouter de Groot en Avy Rijnbergen participeren vooral in de stad Groningen. Bij verschillende teams en professionals in sport en bewegen proberen ze de domeinen Social Work en Sport & Bewegen met elkaar te verbinden. Wouter en Avy kenden elkaar al langere tijd. Zowel vriendschappelijk als professioneel. Avy is van oorsprong werkzaam in het sociale domein en Wouter is actief in het domein Sport en bewegen. Vanuit ieders professie hebben ze beide veel aandacht voor het opgroeiende kind waarbij ze van nature meer aandacht voor het kind hebben dat niet zo goed mee kan komen.

Wouter: "Het was al vrij snel duidelijk dat we wat voor elkaar zouden kunnen betekenen. Avy brengt een totaal ander perspectief mee. Stelt hele andere vragen wanneer we met sportprofessionals een begeleidingsgesprek voeren en luistert op een andere manier naar het verhaal. De vragen doen een appel op analyseren, duiden vertragen."

Avy: "Wat het domein Sport & Bewegen meebrengt is actie en ondernemerschap, en juist het vooruit willen gaan. Daar zouden wij in het sociale

Tabel 1 De leermechanismen van boundary crossing op een rij

Visualisatie van leermechanisme	Doel van het leermechanisme
	Identificatie Verkrijgen van inzicht in de manier waarop verschillende praktijken zich van elkaar onderscheiden of elkaar aanvullen
	Coördinatie Samenwerking bij het oplossen van het probleem, maar gericht op efficiënt en naast elkaar functioneren (taken verdelen)
	Reflectie Leren door de ogen van de ander naar eigen praktijk te kijken. Er vindt zowel een definiëring als een uitwisseling van perspectieven plaats gericht op wederzijdse betekenisverlening en het verbinden van verschillende kennis
	Transformatie Transformatie treedt op als nieuwe praktijken worden gevormd. Het eindresultaat had niet kunnen ontstaan zonder daadwerkelijke samenwerking en integratie van verschillende perspectieven/wensen

Visualisatie en interpretatie van de vier boundary crossing leermechanismen in de context van samenwerking met andere partijen (Akkermans & Bakker, 2011)

domein wel iets meer van mogen hebben. In het samen optrekken zit de winst vooral in het evenwicht tussen beide perspectieven.”

Wouter: “Het is een verrijking voor beide kanten. In de begeleiding van de professionals is hierdoor vooral meer openheid ontstaan.”

Nieuwe generatie

Collega Nikki Jepkema is sinds twee jaar betrokken bij ‘Tijd voor toekomst’. Een initiatief waarin krachten gebundeld worden om kinderen in de provincie Groningen een kansrijke toekomst te bieden. Onder andere gemeenten Veendam, Old Ambt en Midden-Groningen investeren in de nieuwe generatie. Het gaat in de essentie om het stimuleren van talentontwikkeling, het verbeteren van leerresultaten, vergroten van arbeidsmarktperspectief en het verbeteren van fysieke en mentale gezondheid. Het speelveld op een basisschool in de gemeente Old Ambt wordt ingenomen door leerkrachten, ouders en kinderen. Afhankelijk van de vraag vliegen experts in uit de sectoren: Sport, Gezondheid, Natuureducatie, Kunst & Cultuur.

Nikki: “Vanuit de sport bepalen we samen met bijvoorbeeld stichting Kunst en Cultuur wat nodig is. In de werkgroep zijn ook kinderen en ouders betrokken. Het ‘elkaar verstaan’ heeft best lang geduurd. Met sportcollega’s werk je al snel naar een concreet resultaat. Vanuit de kunst was de start juist veel abstracter. De uitkomst van deze samenwerking was een Urban Sport & Cultuur-week waarin er ruimte was voor skateboarden, freerunning en BMX-en maar ook gravity spuiten en streetdance. Eigenlijk een nieuwe combinatie van bestaande onderdelen. De potentiële hangjongeren kregen regie over hun toekomst! Achteraf waardevol dat kunst en cultuur het proces vertraagde en wij vanuit de sport de neiging hebben om het proces te versnellen. Zonder dat nieuwe evenwicht was deze succesvolle week niet tot stand gekomen.”

Leermechanismen

Terugkomend op terugdringen van bewegingsarmoede bij kinderen is ‘leren op de randen’ met andere domeinen een sleutel om tot innovatieve oplossingen te komen en invulling te geven aan nieuwe vormen van sport en

bewegen buiten de school. Boundary crossing biedt de mogelijkheid om te begrijpen wat leren op de randen oplevert. ●

Bronnen

Akkerman, S. F., & Bakker, A. (2011). *Boundary Crossing*. Hanzehogeschool (2017). *Charter Verbinden en vernieuwen in onderwijs*. Groningen. KVLO (2022). *Handleiding model 2 + 1 + 2*. Verkregen van <https://www.kvlo.nl/themadownload/Handleiding%20model%2020212.pdf>

Contact

h.g.hofenk@pl.hanze.nl
Harold Hofenk, Nikki Jepkema, Magda Boven, Wouter de Groot, Avy Rijnbergen zijn allen werkzaam bij de Hanzehogeschool, en betrokken bij de Innovatiewerkplaatsen van het Instituut voor Sportstudies
Kernwoorden
 boundary crossing, innovatie, samenwerking, partners